

ASEAN Với Vấn Đề Biển Đông

Nguyễn Thị Quế

Khoa Lý luận chính trị

Trường Đại học Giao thông vận tải Thành phố Hồ Chí Minh

Thành phố Hồ Chí Minh, Việt Nam

que.nguyen@ut.edu.vn

Tóm tắt-Xuất phát từ thực tiễn, Biển Đông là một vùng biển có vai trò địa chính trị đặc biệt quan trọng giàu tiềm năng. Biển Đông đã và đang có các tranh chấp chủ quyền giữa nội bộ các nước trong khu vực ASEAN và các nước ASEAN với “người bạn lớn” Trung Quốc. Đứng trước những biến đổi to lớn của tình hình thế giới cũng như khu vực, ASEAN đã đề ra nhiều chính sách nhằm hài hòa lợi ích của các thành viên trong tổ chức đối với việc giải quyết những vấn đề được xem là điểm “nóng” ở Biển Đông. Qua đó, ASEAN đang ngày càng phát huy được vai trò, trách nhiệm của mình trong việc củng cố, duy trì nền hòa bình, tránh quân sự hóa và nhất là việc sử dụng vũ lực trong khu vực. Mặc dù vậy, ASEAN còn gặp phải không ít những thách thức, trở ngại cần cộng đồng ASEAN chung tay tháo gỡ trong chặng đường phát triển tiếp theo.

Từ khóa-Biển Đông, tranh chấp chủ quyền (TTCQ), Tuyên bố về cách ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC), Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN).

I. GIỚI THIỆU

Nằm trong vùng biển thuộc Thái Bình Dương, Biển Đông (BD) có tầm đặc biệt quan trọng trong địa chiến lược đối với phát triển kinh tế - chính trị - an ninh quốc phòng (ANQP) và mục tiêu “vươn tầm ra biển lớn” của các quốc gia như: Việt Nam, Trung Quốc (TQ), Campuchia, Thái Lan, Malaysia, Singapore, Indonesia, Brunei và Philippine. Qua đó, BD là án ngữ trên lối qua lại giữa hai vùng biển lớn Thái Bình Dương và Ấn Độ Dương, nằm trên đường giao thông biển huyết mạch nối liền Trung Đông - châu Á, châu Âu - châu Á. Vì vậy, BD đã và đang tồn tại tranh chấp chủ quyền (TTCQ) giữa các nước trong nội bộ của khối ASEAN với nhau và giữa các nước ASEAN với TQ do họ đưa ra những tuyên bố chủ quyền phi lý đối với hầu hết diện tích trên “vùng biển nóng” này (hơn 80% diện tích). Những chiến lược của TQ với các TTCQ ở BD trở thành thách thức, trở ngại lớn nhất hiện nay đối với ASEAN. TQ đã liên tục đưa ra những “yêu sách” hết sức vô lý về “đường lưỡi bò” cũng như tiến hành đưa các thiết bị hiện đại để xây dựng trái phép đảo, hoặc tiến hành cải tạo trên các “thực thể nửa chìm, nửa nổi” ở BD, hay lấn chiếm, xâm phạm nghiêm trọng chủ quyền của các nước láng

giềng... Hành vi đó của TQ đã gây ảnh hưởng đến quyền tự do hàng hải của các nước khác, đe dọa đến hòa bình trên vùng biển vốn đã có nhiều bất ổn.

Xuất phát là một tổ chức hợp tác còn chưa chặt chẽ, ASEAN đã từng bước phát triển ngày càng mạnh mẽ thành một hiệp hội liên kết sâu rộng, đoàn kết, có vị thế không thể phủ nhận đối với tiến trình duy trì hòa bình, sự phát triển ổn định và thịnh vượng của Đông Nam Á. Trong quá trình tồn tại đã qua, ASEAN đã đề xuất được nhiều sáng kiến, biện pháp có hiệu quả, phù hợp thực tiễn để tháo gỡ các trở ngại, giải quyết tồn tại của khu vực, trong đó có vấn đề TTCQ nhất là trong “điểm nóng Biển Đông”. Những chủ trương trong quá trình giải quyết TTCQ chủ yếu dựa trên sự đồng tình của các bên và cơ chế không can thiệp, hoặc trên cơ sở những đối thoại song phương. Qua thực tiễn, đã khẳng định vị thế không thể phủ nhận của Hiệp hội ASEAN trong quá trình hướng tới việc hài hòa những lợi ích của mỗi nước trong tổ chức và lợi ích của khối trong việc giải quyết những vấn đề được xem là “điểm nóng” trên BD.

II. ASEAN TRONG TIẾN TRÌNH GIẢI QUYẾT TRANH CHẤP CHỦ QUYỀN TRÊN BIỂN ĐÔNG

Vấn đề TTCQ trên BD có tiến trình lịch sử lâu dài và phức tạp giữa nhiều nước liên quan. Quan điểm của ASEAN đối với BD được nêu lần đầu tiên trong nội dung của bản “Tuyên bố ASEAN về Biển Đông” năm 1992. Trong nội dung của Tuyên bố, ASEAN đã thể hiện thái độ, lập trường của mình đối với những TTCQ ở BD giữa các thành viên có liên quan trong khối và giữa ASEAN với TQ. Cụ thể như sau: “*Vấn đề Biển Đông chứa đựng những vấn đề tế nhị liên quan đến chủ quyền và đòi hỏi chủ quyền của các bên đương sự... mọi diễn biến có tính chất thù địch trong Biển Đông đều ảnh hưởng trực tiếp đến hoà bình và ổn định trong khu vực... cần thiết phải giải quyết bằng biện pháp hoà bình, chứ không dùng vũ lực, đối với mỗi vấn đề về chủ quyền và đòi hỏi chủ quyền liên quan đến Biển Đông. Yêu cầu tất cả các bên đương sự tự kiềm chế nhằm tạo ra môi trường thuận lợi có thể*

giải quyết tận gốc mọi cuộc tranh chấp” [1]. Như vậy, ASEAN đã nhận thức rất chính xác về những nguy cơ, vấn đề lớn của BĐ đối với tiến trình hòa bình cũng như sự phát triển ổn định. Trong đó, Tuyên bố 1992 đã bước đầu đưa ra được nguyên tắc nền tảng nhất đó chính là nguyên tắc không sử dụng vũ lực. Đây là một trong “nguyên tắc kim chỉ nam” của quá trình giải quyết TTCQ, duy trì hòa bình trong nội bộ ASEAN và ASEAN – TQ kể từ năm 1992 cho đến nay.

Trong dòng chảy của xu thế toàn cầu hóa và tư duy đổi mới của Đảng Cộng sản TQ, Bắc Kinh đã thực hiện nhiều sự điều chỉnh, thay đổi lớn trong chính sách ngoại giao; đẩy mạnh thiết lập mối quan hệ hợp tác, thân thiện với các nước láng giềng và thế giới. Trong đó, ASEAN là một đối tác chiến lược có tầm quan trọng, “người bạn lớn” của TQ. Chính vì lẽ đó, Tuyên bố 1992 có thể xem là một lời cảnh cáo đối với TQ: Nếu những hành động vi phạm chủ quyền trong TTCQ trên BĐ không được Bắc Kinh kiềm chế, họ cũng không thể trở thành một đối tác toàn diện, một “người bạn thân thiết” của ASEAN.

Cùng với thái độ quan tâm đặc biệt tới vấn đề BĐ ngay từ sớm, Hiệp hội đã dần khẳng định ảnh hưởng của mình đến các tranh chấp diễn ra trên BĐ trong những thập kỷ qua. Sự tác động qua lại giữa giải quyết TTCQ tại BĐ và các quyết sách chiến lược quan trọng luôn được ASEAN khẳng định, nhấn mạnh. Trên cơ sở đó, Hiệp hội đã tiến hành tạo dựng các giá trị trên “khu vực biển nóng”, tăng cường hợp tác ANQP và ngăn ngừa xung đột, tranh chấp. BĐ ngày càng trở thành vấn đề nóng bỏng, trọng tâm mỗi khi Hiệp hội tranh luận về vấn đề ANQP của khu vực. Từ sự phát triển trong nhận thức, Hiệp hội đã đề xuất việc thành lập nên một “Cộng đồng an ninh ASEAN”.

Mặc dù đây không phải là toàn bộ nội dung, nhưng vấn đề BĐ luôn là một phần quan trọng trong các cuộc tọa đàm, thương lượng giữa ASEAN và TQ. Trong quá trình đưa các cuộc đối thoại và những vấn đề hợp tác liên quan đến biển và ANQP khu vực đi vào chiều sâu, đã tiếp tục khẳng định những ảnh hưởng to lớn và vai trò không thể phủ nhận của ASEAN trong vấn đề BĐ. Điều đó cũng khiến các bên liên quan (nhất là TQ) đều không thể xem nhẹ.

BĐ luôn là vấn đề có tính thời sự được Hiệp hội ASEAN thường xuyên tiến hành đối thoại với các nước lớn, có vị thế và tầm ảnh hưởng trong khu vực cũng như thế giới, cụ thể như Nga, Hoa Kỳ, Ấn Độ, Nhật Bản... và những cụm từ như “luật biển”, “an ninh hàng hải”, “Công ước Liên Hợp Quốc”,... đã

được khẳng định nhiều lần trong những bản tuyên bố chung của cả hai bên.

Tháng 07/1993, theo sáng kiến của khối các nước ASEAN, “Diễn đàn ARF (Diễn đàn ARF khu vực ASEAN)” ra đời với sự tham gia của 18 nước thành viên. ARF là một diễn đàn để các bên tiến hành đối thoại, đàm phán và đi đến thống nhất các vấn đề ANQP, ổn định chính trị trong khu vực cũng như tại châu Á – Thái Bình Dương. ARF là một cơ chế quan trọng trong hợp tác an ninh đa phương do ASEAN sáng lập. Hằng năm, ARF đều họp và thảo luận về vấn đề như ANQP, chính trị, kinh tế, tự do hàng hải... trong đó có vấn đề TTCQ trên BĐ.

Sau Tuyên bố 1992, tại Phnompenh (Campuchia) vào tháng 11/2002, trong nội dung Hội nghị lần thứ VIII, ASEAN đã đưa ra một tuyên bố đặc biệt quan trọng là cơ sở để giải quyết TTCQ. Đó là “Tuyên bố về cách ứng xử của các bên ở Biển Đông” (gọi tắt là DOC) đã được các bên ký kết. Có thể khẳng định, đây chính là văn bản ký kết chung đầu tiên giữa ASEAN với TQ, trong đó văn kiện đã nêu trực tiếp nội dung về vấn đề BĐ. Tuyên bố 2002 khẳng định: “*Các bên khẳng định lại sự tôn trọng và cam kết của mình đối với quyền tự do hàng hải và quyền tự do bay ngang qua vùng trời phía trên Biển Đông như đã được quy định bởi các nguyên tắc phổ cập của luật pháp quốc tế, kể cả Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển năm 1982. Các bên liên quan cam kết giải quyết những tranh chấp lãnh thổ và quyền tài phán bằng các biện pháp hòa bình, không đe dọa sử dụng hay sử dụng vũ lực, thông qua tham khảo ý kiến và thương lượng hữu nghị giữa các quốc gia có chủ quyền trực tiếp liên quan, phù hợp với các nguyên tắc phổ cập của luật pháp quốc tế, trong đó có Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển năm 1982. Các bên liên quan cam kết tự kiềm chế không tiến hành các hoạt động làm phức tạp hoặc gia tăng các tranh chấp và ảnh hưởng tới hòa bình và ổn định, kể cả không tiến hành các hoạt động đưa người đến sinh sống trên các đảo, bãi đá ngầm, bãi cát ngầm, dải đá ngầm và những cấu trúc khác hiện chưa có người sinh sống và xử lý các bất đồng một cách xây dựng*” [2].

Nội dung Tuyên bố 2002 với những vấn đề cơ bản như trên là một hướng dẫn quan trọng để ASEAN và TQ thúc đẩy hơn nữa đối thoại, tăng cường sự hợp tác về vấn đề BĐ cũng như giải quyết vấn đề BĐ trong giai đoạn phát triển tiếp theo của cả hai bên. Tuyên bố cũng đánh dấu một bước tiến vượt bậc, đặc biệt quan trọng trong giải quyết TTCQ trên biển của ASEAN,

tạo hành lang pháp lý cho những vấn đề phát triển ổn định lâu dài trong khu vực.

Vào tháng 7/2012, Hiệp hội đã thông qua một văn kiện về “Nguyên tắc 6 điểm về Biển Đông”. Nguyên tắc là cơ sở để giúp các nước khu vực ASEAN và thế giới trong việc tuân thủ những quy định của luật pháp quốc tế, tôn trọng và giữ gìn hòa bình trong hành xử tại BD [3]:

1) *Thực hiện đầy đủ Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC) (2002);*

2) *Quy tắc hướng dẫn thực hiện DOC (2011);*

3) *Sớm đạt được Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC);*

4) *Tôn trọng hoàn toàn các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế, trong đó có Công ước Liên hợp quốc về Luật biển năm 1982;*

5) *Tất cả các bên tiếp tục kiềm chế và không sử dụng vũ lực;*

6) *Giải quyết hòa bình các tranh chấp trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản của luật pháp quốc tế, trong đó có Công ước Liên hợp quốc về Luật biển năm 1982.*

Sự ra đời của “Nguyên tắc 6 điểm về vấn đề Biển Đông” đã khẳng định bản lĩnh, sự nhạy bén và trí tuệ của Hiệp hội ASEAN. Nó đã thể hiện rất rõ nét truyền thống đoàn kết, nhất trí của các nước trong khu vực và việc Hiệp hội tiếp tục khẳng định vị thế trung tâm của mình trong các “vấn đề nóng” tại BD. Đồng thời, văn kiện cũng đã khẳng định hòa bình, ANQP trên BD là mối quan tâm chung, có ý nghĩa chiến lược của tất cả các bên liên quan, trong khu vực và trên thế giới. Với bối cảnh diễn biến phức tạp của BD, việc đưa ra Nguyên tắc nhằm tái khẳng định những quan điểm, lập trường của ASEAN trong việc yêu cầu các bên liên quan tôn trọng, tuân thủ các cam kết mang tính “Khu vực và Luật pháp quốc tế” trong hành xử ở BD. Đó cũng chính là mục tiêu chiến lược mà Hiệp hội hướng tới trong suốt quá trình giải quyết TTCQ biển đảo.

Trong các năm trở lại đây, “Công ước của Liên Hợp Quốc về Luật Biển năm 1982 (UNCLOS 1982)” chính là một cơ sở pháp lý tiền đề để giúp các nước giải quyết các vấn đề TTCQ trên biển. ASEAN cũng như các nước có liên quan trong vấn đề này đã thống nhất thúc đẩy nhanh chóng tiến trình thương lượng, đàm phán để ban hành “Bộ Quy tắc ứng xử COC”. ASEAN đã luôn thể hiện được vai trò trung tâm của mình trong bối cảnh TTCQ trên biển giữa các bên liên quan cũng như sự cạnh tranh tầm ảnh hưởng giữa các cường quốc đối với vấn đề nóng này ngày càng gay

gắt. Sau Hội nghị, ông Nguyễn Quốc Dũng (Thứ trưởng Ngoại giao Việt Nam) đã nhận định: “ASEAN đã xác định, các nước thành viên ASEAN cũng xác định không chọn bên mà chỉ chọn lợi ích của ASEAN. Với quan điểm rõ ràng như vậy thì ASEAN luôn có lập trường riêng của mình trong các vấn đề quốc tế và khu vực, trong đó có vấn đề Biển Đông. Đây chính là cách để ASEAN giữ vững vai trò trung tâm của mình ở khu vực” [4]. Cũng nhận thức rằng, TQ sẽ rất khó từ bỏ được tham vọng bá quyền của mình với BD. Vì vậy, bên cạnh việc tích cực thi hành những chính sách mềm dẻo với TQ, ASEAN đã nỗ lực trong việc tìm kiếm sự đồng hợp với các nước lớn, có vị thế khác để đảm bảo sự cân bằng trong quyền lực trên BD. Chẳng hạn, trong tháng 10/2021, Hội nghị giữa ASEAN - Nga đã thông qua được các tuyên bố chung của hai bên. Trong khuôn khổ nội dung của Hội nghị, ASEAN - Nga đã nhất trí trong việc tăng cường ANQP trên biển, tự do hàng hải và nhất là nguyên tắc không sử dụng vũ lực khi giải quyết TTCQ. Việc ASEAN không ngừng đẩy mạnh hợp tác với các nước lớn về vấn đề BD (như trường hợp với Nga), chính là một nền tảng cơ bản đóng góp tích cực vào duy trì hòa bình, đảm bảo sự cân bằng về quyền lực đối với vấn đề phức tạp này.

III. THÀNH TỰU VÀ THÁCH THỨC CỦA ASEAN TRONG VIỆC DUY TRÌ HÒA BÌNH Ở BIỂN ĐÔNG

A. Thành tựu

Trong vấn đề TTCQ trên BD, ASEAN càng chứng minh được vai trò to lớn của mình đối với việc củng cố, duy trì hòa bình, tránh quân sự hóa, sử dụng vũ lực trong khu vực thông qua những tuyên bố chung nhất là tích cực xây dựng và đưa ra “Bộ quy tắc ứng xử COC” thông qua việc ký kết “Tuyên bố DOC” giữa ASEAN và TQ đã nêu trên (từ năm 2002). Những văn bản pháp lý đã tiếp tục khẳng định ASEAN đóng vai trò trung tâm trong điều hành một cơ chế giải quyết tranh chấp đa phương hợp lý, tránh xung đột vũ trang tại BD. Có thể nói, tranh chấp, xung đột ở khu vực biển phía Đông là một vấn đề nhạy cảm đối với chủ quyền lãnh thổ của mỗi quốc gia có liên quan. Mặc dù còn nhiều bất đồng trong nội bộ các nước thành viên nhưng ASEAN vẫn nỗ lực dàn xếp các mâu thuẫn nội khối để đối phó với các lực lượng bên ngoài trong vấn đề BD trước hết là sự cạnh tranh chiến lược giữa Mỹ và TQ. Những động thái tích cực của ASEAN trong thời gian qua, nhất là những thỏa thuận quan trọng đã đạt được trong việc giải quyết hòa bình vấn đề tranh

chấp ở BD giữa ASEAN với TQ đã tạo ra cơ chế đàm phán, đối thoại trong quá trình giải quyết TTCQ biển.

TQ hiện đang là nước giữ vai trò then chốt đối với bất kỳ tiến bộ nào trong quá trình tìm kiếm những chiến lược giải quyết cho xung đột ở BD. Mặc khác, cũng nhận thấy rằng, TQ khó có thể từ bỏ những tuyên bố về chủ quyền của mình đối với hầu hết các quốc gia, vì vậy, để hạn chế sự xung đột giữa các nước trong Hiệp hội với TQ, ASEAN bên cạnh việc tích cực thi hành những chính sách mềm dẻo với Bắc Kinh cũng đã không ngừng nỗ lực tìm kiếm sự liên kết với các nước có vị thế, tiếng nói trên trường quốc tế để đảm bảo cân bằng quyền lực trên biển.

B. Hạn chế

Xung đột, tranh chấp BD, tham vọng của nước lớn, chủ quyền lãnh thổ là những vấn đề phức tạp, khó khăn. Xung đột ở BD có lẽ “gay gắt” hơn so với các tranh chấp bình thường khác.

Chính vì lẽ đó, khi hầu hết các nước đều đưa ra chiến lược “vươn ra biển lớn”, việc giải quyết TTCQ đặt ra ngày càng nhiều thử thách cho bản thân ASEAN khi đóng vai trò trọng tâm đối với việc giải quyết các vấn đề ở khu vực Đông Nam Á.

Thứ nhất, từ trên lợi ích chung, ASEAN luôn hướng tới sự ổn định tại BD và giải quyết TTCQ một cách hòa bình, bằng con đường thương lượng. Tuy nhiên, việc thiếu thống nhất, phức tạp trong nội khối ASEAN đã làm giảm đi vai trò trung tâm của mình, tạo điều kiện để TQ chi phối vấn đề BD. Giám đốc điều hành Trung tâm nghiên cứu chiến lược và quốc tế Indonesia - Ông Rizal Sukma đã từng khẳng định: *“Vấn đề Biển Đông đã phản ánh rõ nét sự thống nhất mong manh của ASEAN khi phải đối mặt với những thách thức đầy cam go... Trong vấn đề này do ASEAN không có lập trường chung nên khả năng tạo ra tâm lý lạc quan để giải quyết khủng hoảng là không thể. Như vậy việc không có được sự thống nhất đã hạn chế khả năng hành động của khối. Do đó sự thống nhất đã trở thành một nhu cầu cấp bách, một điều kiện tiên quyết để duy trì vai trò trung tâm của ASEAN”* [5].

Thứ hai, ASEAN đưa ra “Bộ quy tắc COC”, hay những nỗ lực thông qua Diễn đàn ARF vẫn đang gặp phải những thách thức, trở ngại lớn. Khó có thể đi đến một thỏa thuận ký kết COC giữa ASEAN và TQ khi TQ không muốn có một cuộc đàm phán chính thức về COC. TQ không chấp nhận đàm phán đa phương, chỉ muốn giải quyết TTCQ trên cơ sở đàm phán song phương. Điều này hoàn toàn không có lợi cho việc

tháo gỡ các TTCQ trên BD. Bên cạnh đó, ARF vẫn chưa thực sự mang lại những giải pháp có tính hiệu quả thực tiễn. Chức năng chính của ARF là xây dựng lòng tin giữa các bên tranh chấp, chưa xây dựng cơ chế đầy đủ để giải quyết các cuộc xung đột và lợi ích của các nước tham gia vốn rất khác nhau. Điều này rất khó dẫn đến một thỏa thuận đồng nhất giữa các nước ASEAN.

Thứ ba, việc giải quyết TTCQ ở BD vấp phải thái độ bất hợp tác của TQ cũng như hành động ảnh hưởng nghiêm trọng vào chủ quyền đối với các nước thành viên. Những chiều hướng quân sự hóa từ TQ làm vấn đề BD ngày càng trở nên phức tạp hơn. Triển vọng để xử lý các TTCQ thông qua các giải pháp hòa bình trở nên khó khăn. Các nước thành viên ASEAN trở nên đáng lo ngại và gây mất ổn định trong khu vực.

IV. KẾT LUẬN

Kể từ khi thành lập, Hiệp hội ASEAN luôn hướng tới mục tiêu là xây dựng một môi trường hòa bình - ổn định – phát triển ở Đông Nam Á để từ đó góp phần giúp các nước thành viên giữ vững độc lập chủ quyền và phát triển bền vững. Mục tiêu này luôn được Hiệp hội thể hiện rõ nét trong hầu hết các văn kiện của ASEAN, nhất là trong bản “Hiến chương ASEAN” đã có hiệu lực từ tháng 12/2008. Quá trình tham gia vào việc giải quyết TTCQ trên BD thuộc phạm vi hoạt động, vừa là trách nhiệm vừa là lợi ích của ASEAN.

ASEAN đã có những nỗ lực không ngừng trong việc giải quyết TTCQ ở BD. Tuy nhiên, thực tế hiện nay, ASEAN đang đứng trước những thách thức mới, một trong những nguyên nhân cơ bản bắt nguồn từ sự thiếu thống nhất quan điểm trong nội bộ ASEAN về một số lập trường chung, “phản ứng cảm chừng” của ASEAN và một số nước thành viên trong khối đã ảnh hưởng lớn đến việc các thỏa thuận ký kết được thực thi như là DOC, UNCLOS... cũng như chậm trễ của “Bộ Quy tắc ứng xử COC”.

ASEAN cần nghiêm túc nhìn lại để đưa ra những quyết sách thúc đẩy COC về phía trước. Đây chính là một “phép thử mới” nhằm minh chứng tính hiệu quả của ASEAN trên con đường trở thành cộng đồng khu vực và trở thành trung tâm hóa giải mâu thuẫn, gia tăng niềm tin với các nước. Để đạt được mục tiêu chiến lược của mình, ASEAN cần các nỗ lực mới sau:

Thứ nhất, ASEAN cần xem việc tham gia giải quyết TTCQ biển đảo ở khu vực BD vừa là một trách nhiệm chính trị, vừa là lợi ích chiến lược của Hiệp hội. Giải quyết tốt TTCQ sẽ tạo nên sự gắn kết của các

nước ASEAN và khẳng định giá trị, vị thế của Hiệp hội với tư cách là một Cộng đồng khu vực.

Thứ hai, ASEAN nên sớm thiết lập một “Bộ Quy tắc ứng xử Biển Đông COC” có thực chất. ASEAN và các nước thành viên cần đưa ra những nỗ lực mới, yêu cầu TQ đi thẳng vào đàm phán về COC.

Thứ ba, trong bối cảnh diễn biến ngày càng phức tạp trên BĐ, sau những hành vi xâm phạm chủ quyền của TQ, những “sáng kiến mới” cần được ASEAN chủ động đề xuất để phù hợp với những biến động của tình hình thực tiễn, và nhất là buộc Bắc Kinh phải thực hiện đúng theo những cam kết chính họ đã kí kết đối với giải quyết TTCQ tại “điểm nóng” BĐ.

Thứ tư, trong thời gian sắp tới, các nước ASEAN cần thông qua những văn kiện có tính bước ngoặt để ràng buộc và Chủ tịch luân phiên của ASEAN nên đề cập vấn đề BĐ vào chương trình nghị sự chính thức của các cơ chế hợp tác cấp cao ASEAN, AMM, ADMM, ADMM+, ARF,... nhằm thúc đẩy quá trình thực hiện DOC đối với các bên và nhanh chóng hoàn thiện COC.

Thứ năm, ASEAN phải tăng cường sử dụng các kênh, các nguồn lực khác nhau, nhất là trên Diễn đàn ARF, EAS, ADMM+,... để tạo áp lực, buộc các bên

đảm bảo duy trì ổn định ở BĐ. Bên cạnh đó, tạo ra liên minh quốc tế, nhất là với các đối tác quan trọng như Mỹ, Nga, Úc, Nhật Bản, Hàn Quốc,... vào hợp tác an ninh cũng như sự phát triển trong hiện tại và tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Ngoại giao, “Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN),” Hà Nội, Việt Nam, NXB Chính trị quốc gia, 1998.
- [2] Báo An ninh Thủ đô, “Tuyên bố về cách ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC),” 2014. Available: <https://www.anninhthudo.vn/tuyen-bo-ve-cach-ung-xu-cua-cac-ben-o-bien-dong-doc-post205293.antd>. Ngày truy cập: 30/05/2022.
- [3] P. Anh, “ASEAN công bố “nguyên tắc 6 điểm về Biển Đông,” Báo Dân trí, 2012. Available: <https://dantri.com.vn/the-gioi/asean-cong-bo-nguyen-tac-6-diem-ve-bien-dong-1343168330.htm>. Ngày truy cập 30/05/2022.
- [4] P. Phương, “Thúc đẩy xây dựng Cộng đồng ASEAN vững mạnh,” Báo Tin tức, Thông tấn xã Việt Nam, 2020. Available: <https://baotintuc.vn/chinh-tri/thuc-day-xay-dung-cong-dong-asean-vung-manh-20200623182546203.htm>. Ngày truy cập 30/05/2022.
- [5] N. N. Trường, “Về vấn đề Biển Đông,” Hà Nội, Việt Nam, NXB Chính trị Quốc gia, 2014.